

Οι φορολογικοί παράδεισοι (off-shore, Κύπρος, Βουλγαρία) σε ασφυκτικό κλοιό

Του Γιώργου Δαλιάνη

Μετά τη δέσμευση του συνόλου σχεδόν των φορολογικών παραδείσων να συνεργαστούν με διοικήσεις των μεγάλων ανεπτυγμένων χωρών, η κατάσταση που τείνει να διαμορφωθεί στην παγκόσμια αγορά συνοψίζεται στην εξής φράση: **«Όποιος θέλει να φοροδιαφύγει δεν θα βρίσκει μέρος να κρυφτεί»**, όπως δήλωσε και ο Ο.Ο.Σ.Α. (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) σε επίσημη ανακοίνωσή του. Στα πλαίσια αυτά είναι μεν ταχείς οι μηχανισμοί φοροδιαφυγής της παγκόσμιας αγοράς, όμως παραλλήλως αναπτυσσόμενοι είναι και οι κρατικοί μηχανισμοί εντοπισμού και πάταξης της φοροδιαφυγής.

Ο ρόλος των χωρών – «φορολογικών παραδείσων» στην παγκόσμια οικονομία είναι γνωστός. Η «φορολογική βελτιστοποίηση» που πολλοί υπόσχονται μέσω της ίδρυσης εταιρειών σε τέτοιες χώρες στην πραγματικότητα σε πολλές περιπτώσεις αποτελεί φοροδιαφυγή με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Πολλές εταιρείες, προκειμένου να καταβάλουν μειωμένα ποσά φόρων, χρησιμοποιούν εταιρείες που φιλοξενούνται σε χώρες προνομιακού φορολογικού καθεστώτος (Κύπρος, Βουλγαρία), ώστε μέσω τις τιμολόγησης συναλλαγών μεταξύ μητρικής και θυγατρικής εταιρείας να καταλήξουν στο «επιθυμητό» από φορολογικής σκοπιάς αποτέλεσμα.

Συγκεκριμένα:

- τα κέρδη: αποδίδονται σε μονάδες που δημιουργήθηκαν σε χώρες με χαμηλή φορολόγηση των εταιρικών κερδών, προκειμένου να μειωθούν τα ποσά των αποδιδόμενων φόρων, ενώ

- τα κόστη: καταλογίζονται σε χώρες με υψηλή φορολογία, ώστε να διογκώνονται τα φορολογικά έξοδα.

Για τη διευκόλυνση αυτής της λογιστικής αλχημείας επιστρατεύονται από τράπεζες, δικηγόρους και ελεγκτές τα επονομαζόμενα “special purpose vehicles – (SPV)”. Δηλαδή, τα hedge funds της παγκόσμιας οικονομίας καταφεύγουν σε αγγλόφωνες χώρες – «φορολογικούς παραδείσους», υπολογίζεται δε ότι περίπου το 1/3 αυτών καταλήγουν στα νησιά Κέιμαν. Στην πραγματικότητα τα κερδοσκοπικά αυτά κεφάλαια δεν είναι τίποτα άλλο από εταιρείες – φαντάσματα που στεγάζονται σε κάποιο δικηγορικό γραφείο ή σε κάποιον ελεγκτικό οίκο, ενώ η πραγματική έδρα τους βρίσκεται αλλού.

Στα καθ’ ημάς, στα πλαίσια της ανασφάλειας που επικρατεί λόγω της υψηλής φορολογίας, αλλά και των υπέρογκων ασφαλιστικών εισφορών, πολλοί επιχειρηματίες αναζητούν λύσεις για την διασφάλιση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεών τους. Μεταξύ των λύσεων που διαφημίζονται είναι και η ίδρυση εταιρειών σε άλλα κράτη (π.χ. Βουλγαρία και Κύπρος) με ευνοϊκότερη φορολογία.

Ωστόσο, προτού κανείς προβεί στην εν λόγω λύση, είναι σκόπιμο να λάβει υπόψη όλες τις υφιστάμενες παραμέτρους, καθώς μία τέτοια κίνηση δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση «πανάκεια», όπως διάφοροι χωρίς αίσθημα επαγγελματικής ευθύνης μπορεί να διαφημίζουν, με σκοπό φυσικά την απόσπαση χρηματικών ποσών ως αμοιβής.

Όπως θα εξετάσουμε και στο παρόν άρθρο, ένα αρκετά σύνηθες όχημα που χρησιμοποιείται από όσους προσπαθούν να κάνουν μεταφορά των κερδών στο εξωτερικό είναι οι εταιρείες Holding (επενδύσεων χαρτοφυλακίου). Εταιρείες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο σύμφωνα με το άρθρο 63 του ν. 4172/2013, αλλά και σύμφωνα με την ισχύουσα Σ.Α.Δ.Φ., φορολογούνται στην χώρα της καταστατικής τους έδρας.

Ο ορισμός του ποιες εταιρείες είναι συνδεδεμένες και άρα αποτελούν μέλη ομίλου επιχειρήσεων βρίσκεται στο άρθρο 2 του

ν. 4172/2013. Έστω στις εταιρείες Α, Β και Γ ένα ποσοστό του κεφαλαίου τους 40% για την κάθε μία ανήκει στην εταιρεία Δ. Οι εταιρείες Α, Β, Γ και Δ είναι συνδεδεμένα πρόσωπα και αποτελούν όμιλο επιχειρήσεων. Άρα π.χ. η εταιρεία Α που ανήκει στον όμιλο όταν θα διανείμει μέρισμα, το μέρισμα αυτό θα το εισπράξει η εταιρεία Δ η οποία εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζει ο Κ.Φ.Ε. μπορεί να απαλλαγεί από την υποχρέωση πληρωμής 15% ως φόρο μερίσματος.

Ο σκοπός της εταιρείας holding είναι σύμφωνα με το καταστατικό της η διοίκηση ανωνύμων εταιριών αποκτώντας την κυριότητα της πλειοψηφίας των μετοχών τους. Με Γνωμοδότησή του το Ν.Σ.Κ. ορίζει πως *“(h)olding θεωρείται γενικώς η εταιρία η οποία δεν ασκεί αυτή αμέσως κάποια εμπορική δραστηριότητα αλλά περιορίζεται στον έλεγχο άλλων εταιριών”*.

Στη περίπτωση των Κυπριακών μάλιστα holdings πλεονέκτημα είναι η ευκολία με την οποία ιδρύονται αλλά κυρίως το ότι έχουν μηδενικό φόρο στα μερίσματα.

Οι κύριες χρήσεις των εταιρειών Holdings στην Κύπρο σχετίζονται με :

- Ως «ενδιάμεσες» θυγατρικές εταιρειών / ομίλων που ενδιαφέρονται για την ελαχιστοποίηση των «φορολογικών διαρροών» κατά τον επαναπατρισμό των αποδόσεων των επενδύσεων τους εκμεταλλευόμενοι το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς και τις διακρατικές συμβάσεις της Κύπρου.
- Ως «ενδιάμεσες» θυγατρικές εταιρειών PHC (personal holding companies) για επενδύσεις φυσικών προσώπων – για άτομα με υψηλά εισοδήματα ή/και μεγάλη περιουσία.

Πατώντας λοιπόν πάνω στο ευεργετικό καθεστώς που επιφυλάσσει η Κυπριακή Δημοκρατία για τις εταιρείες αυτές, οι εν λόγω επιτήδριοι καλούν κάθε ενδιαφερόμενο να ιδρύσει στο εξωτερικό (κυρίως Κύπρο) μια τέτοια εταιρεία και να μεταβιβάσει σε αυτήν το εταιρικό κεφάλαιο της Ελληνικής τους Εταιρείας διαλαλώντας πως η κυπριακή Holding θα λάβει το μέρισμα της ελληνικής

αφορολόγητο και στη συνέχεια η Holding θα το διανείμει ξανά αφορολόγητο.

Αυτό όμως είναι η μισή αλήθεια, διότι είτε αγνοούν ή σκοπίμως αποκρύπτουν τις διατάξεις του άρθρου 66 του ίδιου νόμου (4172/2013) περί ελεγχόμενων αλλοδαπών επιχειρήσεων (Ε.Α.Ε.).

Στο άρθρο 66 ορίζονται οι κανόνες που έχει θεσπίσει το Ελληνικό Δημόσιο και αποκτά τη δυνατότητα να φορολογήσει αυτοβούλως με τους ισχύοντες -στην Ελλάδα- φορολογικούς συντελεστές τα μη διανεμηθέντα κέρδη αλλοδαπού νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας, στο όνομα του κυρίου μετόχου του, Έλληνα φορολογούμενου, φυσικού προσώπου ή επιχείρησης, εφόσον σωρευτικά:

α) ο Έλληνας φορολογούμενος συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα με ποσοστό άνω του 50% στην Ε.Α.Ε.

β) η Ε.Α.Ε. βρίσκεται σε κράτος μη συνεργάσιμο ή υπάγεται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς (π.χ. Κύπρος και Βουλγαρία)

γ) άνω του 30% του εισοδήματος της Ε.Α.Ε. προέρχεται από παθητικά εισοδήματα, δηλαδή τόκους, μερίσματα, δικαιώματα, εισόδημα ακινήτων, ασφαλιστικές, τραπεζικές, διάφορες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες και προέρχεται κατά το ήμισυ τουλάχιστον από συναλλαγές με συνδεδεμένες επιχειρήσεις και τέλος

δ) η Ε.Α.Ε. δεν είναι εισηγμένη σε οργανωμένη αγορά.

Πέραν του άρθρου 66, το Ελληνικό Δημόσιο ακολουθώντας τις Διεθνείς Πρακτικές, στην προσπάθειά του να σταματήσει την φοροαποφυγή, προσπαθεί να την αποτρέψει με την φορολόγηση των κερδών τα οποία μπορούν να σταλούν προς φορολόγηση στην αλλοδαπή, ακόμη και σε κράτη της Ε.Ε. με τον έλεγχο της πραγματικής τους εγκατάστασης. Ρητά αναφέρεται στο άρθρο 4 παρ. 4 του Ν.4172/2013 ποιες είναι οι προϋποθέσεις της πραγματικής εγκατάστασης μιας εταιρείας. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η έδρα στην αλλοδαπή υφίσταται μόνο για

φορολογικούς λόγους, δύναται να ζητήσει την φορολόγηση των κερδών στην Ελλάδα. Όταν αναφερόμαστε σε υπόσταση εννοούμε:

- Τον τόπο συνεδρίασης του Δ.Σ.
- Την πραγματική Διοίκηση (τόπος υπογραφής συμβάσεων και πρακτικών εταιρείας)
- Εγκαταστάσεις (π.χ. κτηριακές)
- Κινήσεις τραπεζικών λογαριασμών
- Φορολογική κατοικία μελών Δ.Σ.

Στο άρθρο 38 του ν. 4174/2013 προβλέπεται η δυνατότητα της Φορολογικής Διοίκησης κατά τον προσδιορισμό φόρου να αγνοεί κάθε τεχνητή διευθέτηση ή σειρά διευθετήσεων που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα. Ως «διευθέτηση» νοείται κάθε συναλλαγή, δράση, πράξη, συμφωνία, επιχορήγηση, συνεννόηση, υπόσχεση, δέσμευση ή γεγονός. Μια διευθέτηση μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα από ένα στάδια ή μέρη. Με λίγα λόγια αν η Φορολογική Διοίκηση διαπιστώσει πως ο φορολογούμενος έχει προβεί στη σύσταση εταιρείας στην αλλοδαπή (ακόμη και εντός της Ε.Ε.), ακόμη και αν δεν είναι χώρα με προνομιακό φορολογικό καθεστώς όπως π.χ. η Αγγλία, τότε είναι δυνατόν να θεωρήσει πως πρόκειται για προσπάθεια φοροαποφυγής εφόσον κρίνει πως η εν λόγω εταιρεία στην αλλοδαπή δεν έχει πραγματική υπόσταση με βάση τα κριτήρια της προηγούμενης παραγράφου.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Δεν ισχυριζόμαστε πως η επιλογή της ίδρυσης εταιρείας σε Τρίτη χώρα δεν μπορεί να είναι ευνοϊκή για τον ενδιαφερόμενο. Οι φορολογικές κλίμακες στις χώρες αυτές πράγματι είναι καλύτερες των ελληνικών και μπορούν να αποβούν σωτήριες για ορισμένους. Όμως, πρέπει να γίνει αντιληπτό πως η επιλογή της ίδρυσης ή μεταφοράς της έδρας μιας επιχείρησης σε Τρίτη χώρα πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις. Οι ανοιχτές προσκλήσεις που γίνονται από κάποιους επιτήδειους και με τις οποίες καλούν όλο τον κόσμο να έρθει και να ιδρύσει έτσι απλά μια επιχείρηση στην Βουλγαρία ή στην Κύπρο αποσκοπούν στο να αποσπάσουν κάποια χρήματα, ενώ ο φορολογούμενος θα βρεθεί στο τέλος υπόλογος στις φορολογικές

αρχές. Πρέπει λοιπόν κάθε σχετική επιλογή να γίνεται στοχευμένα και με ευθύνη και απαιτείται μια ορθολογική και σφαιρική εκτίμηση της κατάστασης πριν κανείς οδηγηθεί σε ατραπούς που μπορεί να διαφημίζονται ως επικερδείς αλλά μπορούν να αποβούν επιζήμιες.

Ο κ. Γιώργος Δαλιάνης είναι Διευθύνων Σύμβουλος της Artion A.E. & ιδρυτής του Ομίλου Artion, Οικονομολόγος – Φοροτεχνικός

www.artion.gr